

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

БУХОРО МУҲАНДИСЛИК-ТЕХНОЛОГИЯ ИНСТИТУТИ

Рўйхатнолиқи
№ 0192
2019 й. « 29 » « 01 »

**АРХИТЕКТУРАВИЙ КОМПОЗИЦИЯ ВА ЛОЙИҲАЛАШ
АСОСЛАРИ**

фани бўйича

ИШЧИ ЎҚУВ ДАСТУРИ

(2-курс 3-семестр)

Билим соҳаси: 300 000 - Ишлаб чиқариш техника соҳаси
Таълим соҳаси: 340 000 - Архитектура ва қурилиш
Таълим йўналиши: 5340100 - Архитектура(турларибўйича)

Машғулотлар ва назорат таркиби

Таълим йўналиши (мутахассислик) коди ва номи	Талабанинигукув юкламаси, соат							Мўстақил иш	Семестрлар
	Умумийюкламах ажми	Аудитория машғулотлари							
		Жами	Маъруза	Амалий машғулот	Лабор.иши	Семинар	Курсиши(ло йиҳаси)		
5340100 - Архитектура (турларибўйича)	129	72		72				57	1
	201	108		108				93	2
	170	90		90				80	3
Жами:	500	270	-	270	-	-	-	230	1-3

Бухоро-2019

1. Ўқув фани ўқитилиши бўйича услубий кўрсатмалар.

“Архитектуравий композиция ва лойиҳалаш асослари” фани ўқитишдан мақсад – талабаларда содда лойиҳаларни тузиш учун дастлабки график кўникмаларни ривожлантириш, композицион бадиий – фазовий мушоҳадасини, архитектурадаги функция, конструкция ва эстетиканинг ажралмас яхлит жиҳатларининг композицион ечимларини топишни шакллантириш ва кенгайтириш, касбий маҳоратини оширишдир.

Фаннинг вазифаси – талабаларга мавжуд иншоот ва меъморий ёдгорликлар чизмаларини бажариш ҳамда ижодий ёндошган ҳолда кичик меъморий шаклларни лойиҳалаш вазифаларини танлаб ўргатишдан иборатдир. Фан бўлимларини ўқитиш амалий машғулотлар тарзида амалга оширилади.

Фан бўйича талабаларнинг билим, кўникма ва малакаларига қўйидаги талаблар қўйилади. **Талаба:**

архитектуравий чизмачилик ривожланишидаги йўналишларни, архитектуравий асарларнинг тасвирлашда қўлланиладиган услуб ва қоидаларни, архитектуравий лойиҳалашнинг асослари бўйича тасаввурга эга бўлишлари;

- бино ва иншоотларнинг ортогонал ва перспектив тасвирларини қуриш қоидаларини, бўяш ва тасвирлаш усулларини, ҳамда архитектуравий муҳитни ташкил этиш воситаларини билишлари ва қўллай олишлари;

- архитектуравий чизмаларни график бажариш, чизикли ўлчамларни талаб этилган масштабга ўтказиш, кичик меъморий шаклларни лойиҳалаш кўникмаларига эга бўлишлари;

- турли лойиҳалаш мавзулари бўйича клаузураларни чизиш ва амалий машқларни бажариш, макетлар ясаш, муайян талаб этилган муаммоларни ҳал этиш, очик ва ёпик муҳитларни ташкил этиш бўйича **кўникмаларга эга бўлиши керак.**

Фанни ўқитиш семестрлари ва услубий кўрсатмалар

“Архитектура” таълим йўналишлари бўйича таҳсил олувчиларга “Архитектуравий композиция ва лойиҳалаш асослари” фани 1, 2 ва 3-семестрлар давомида ўқитилади.

Мазкур фанни ўқитиш жараёнида таълимнинг замонавий методлари, педогогик ва ахборот – коммуникация технологиялари назарда тутилган.

Ўқитиш жараёнида талабалар бир катор чизма, лойиҳа вазифаларини бажарадилар. Чизма ва лойиҳа вазифалари босқичма-босқич семестрлар давомида амалга оширилади.

Композицион изланишлар архитектуравий лойиҳалаш изланишларига яқинлаштирилади. Мавҳум нарсалар конкретлаштирилади.

“АРХИТЕКТУРАВИЙ КОМПОЗИЦИЯ ВА ЛОЙИҲАЛАШ АСОСЛАРИ” фани шаҳар худудларини эстетик ва композицион ташкил этиш билан боғлиқ бўлган фанлар (“Чизма геометрия ва муҳандислик графикаси”, “Қаламтасвир, рангтасвир ва ҳайкалтарошлик” “Архитектура тарихи”, “Шаҳарсозлик”, “Архитектуравий лойиҳалаш”, “Архитектура назарияси”, “Ёдгорликларни таъмирлаш ва қайта тиклаш”, “Шаҳарсозлик ва ландшафт архитектураси”) билан узвий алоқада.

	<p>жойлаштириш, раҳбар билан маслаҳатлашиш.</p> <p>Вазифани планшетга тарз ҳамда тарҳини жойлаштириб чизиш</p> <p>Вазифани планшетга перспективасини жойлаштириб чизиш</p> <p>Меъморий ёдгорлик биносига мослаб антураж чизиш</p> <p>Меъморий ёдгорлик биноси вазифасини қалам этапини тугатиш ва топшириш</p> <p>Меъморий ёдгорлик биноси вазифасини сувбўёқда академик бўяшни тушунтириш. Вазифани бўяшга тайёрлаш ва бўяшни бошлаш.</p> <p>Тарз ва перспективани академик бўяш.</p> <p>Меъморий ёдгорлик биносини сувбўёқда бўяшни давом эттириш</p> <p>Меъморий ёдгорлик биноси майда хажмларини чикариш</p> <p>Меъморий ёдгорлик биноси майда деталларни (безакларни)бўяб чикариш</p> <p>Бўёвни кучайтириб, деталларни (ашёлар фактураларини ва бошкаларни) бўяб чикариш</p> <p>Меъморий ёдгорлик биноси ёруглик ва сояларни бўяб чикариш</p> <p>Меъморий ёдгорлик биноси ёруглик ва сояларни кучайтириб бўяш</p> <p>Меъморий ёдгорлик биноси вазифасини фонини бўяб ажратиш.</p> <p>Меъморий ёдгорлик биноси антуражини бўяш.</p> <p>Меъморий ёдгорлик биноси вазифасини бўяшни тугатиш ва топшириш.</p>	<p>2 соат</p> <p>2 соат</p> <p>2 соат</p> <p>2 соат</p> <p>2 соат</p> <p>2 соат</p> <p>2 соат</p> <p>2 соат</p> <p>2 соат</p> <p>2 соат</p> <p>2 соат</p> <p>2 соат</p> <p>2 соат</p> <p>2 соат</p> <p>2 соат</p>
		60 соат
	<i>3-бўлимдаги топшириқ асосида архитектура ёдгорлигининг перспективасини (лойиҳа) баҳолаш билан 2-оралиқ назорат ўтказилади</i>	
Жами:		108соат
	<i>Тест топшириқлари асосида якуний назорат ўтказилади.</i>	
III - семестр		
3.1	<p>1-Бўлим.</p> <p>1. Ички муҳитга эга бўлмаган (усти ёпиқ) кичик меъморий шакл лойиҳаси вазифасини тушунтириш.</p> <p>2. Ижодий ғоя ва уларни қоғозда акс эттирилишини тушунтириш.</p> <p>3. Мавзулар бўйича эскизлар қилиш. Ғоя топиш.</p> <p>4. Ғоя устида ишлаш. Эскиз қилиш.</p> <p>5. Макбул вариантни топиб, ғоя устида ишлаш.</p> <p>6. Ғоя устида ишлаш, уни ривожлантириш.</p> <p>7. Ғоя устида ишлаш.Ғояни тасдиқлаш.</p> <p>8. Танланган ғоя бўйича клаузура чизиш.</p> <p>9. Чизмаларни масштабга тушириш.</p> <p>10. Лойиҳани перспективасини қуриш ва чизиш.</p> <p>11. Чизмаларни планшетга жойлаштириш ва чизиш.</p>	<p>2 соат</p> <p>1 соат</p> <p>1 соат</p> <p>1 соат</p> <p>1 соат</p> <p>1 соат</p> <p>2 соат</p> <p>2 соат</p> <p>2 соат</p> <p>2 соат</p>

18.Лойихага график усул танлаб, бўяшни бошлаш.	1 соат
19.График усулда лойихани тарзини, перспективасини, бош тархини бўяшни бошлаш.	2 соат
20.Танланган усулда тарзни бўяш.	2 соат
21. Танланган усулда перспективани бўяш.	2 соат
22.Сояларни бўяш.	4 соат
23.Перспективани бўяш.	2 соат
24.Тарх ва кирким чизикларни устидан кора гель ручкада чизиш.	4 соат
25.Ўлчамларни ва ёзувларни тушлаш ва бўяш.	2 соат
26.Ўлчамларни ва ёзувларни тушлаш ва бўяш.	2 соат
27.Ўлчамларни ва ёзувларни устидан тушлаш.	2 соат
28.Лойихани ниҳоясига етказиш.	2 соат
	54 соат
<i>2-булимдаги лойихани баҳолаш асосида 2-оралиқ назорат ўтказилади.</i>	
<i>Тест топшириқлари асосида якуний назорат ўтказилади.</i>	
Жами:	90 соат
Жами курс бўйича:	270 соат

Амалий машғулотлар учун ажратилган мавзулар бўйича талабалар орлик назорат топширадидлар. Оралиқ назорат бажарилган тасвирий ишларни қабул қилиш тарзида амалга оширилади. Фандан 2 та оралиқ назорат (ОН 1, ОН 2) амалга оширилади .Оралиқ назоратлар учун мос равишда 2,3,4,5 баҳолари қўйилади. Баҳонинг 40%қисми талабалар томонидан мустақил равишда ўзлаштириладиган амалий масалалар учун берилган . Якуний назорат ҳам 5 баллик тизим асосида қўйилади.

III. Мустақил ишлармавзулари

№	Мустақилишларнингномивамазмуни	Ажратилган соатлар
1-семестр		
1	Дор, Ион ва Коринф ордерларини жадвал асосида мустақил қуриш ва чизиш (А3 формат)	10соат
2	Объектнинг меъморий ўлчовини мустақил равишда (Альбом шаклида) бажариш	10 соат
3	Архитектура шрифтни 3 хил вариантини ёзиш(А3 формат)	10соат
4	Академик бўёв машини	10соат
5	Архитектуравий лавҳани бажариш	17соат

Жами:		57соат
2-семестр		
1	Юзада чизикларни статик ва динамик ҳолатни ифодалаш Юзада ашёларни ифода этиш, фактурали композиция	8
2	Шаклларни юзада симметрик ва ассиметрик жойлашуви	6
3	Ахроматик, хроматик ранглар	6
4	Хажмфазовий композиция	8
5	Стержен, юзаваҳажмий унсурлардан ташкил топган конструктив боғланганичкимуҳитли композиция	15
6	«Тўғри бурчакли унсурлари конструктив жиҳатдан боғланган ҳажмий композиция» мавзусидаги клаузура ларни бажариш -макетлар ясаш	10
7	Ички маконни ташқи теварак билан боғлаш композицияси (макет).	15
8	График усулда антураж чизиш (рангли, альбом А3)	25
Жами:		93 соат
3 - семестр		
1	Ички муҳитга эга бўлмаган кичик меъморий шаклни клаузура шаклида бажариш.	15
2	Чизмаларни масштабга тушириш.	5
3	Лойиҳани перспективасини қуриш ва чизиш.	10
4	Чизмаларни планшетга жойлаштириш ва чизиш.	5
5	Тарх, тарз ва қирқим чизмаларини планшетга чизиш.	5
6	Ички муҳитга эга бўлган кичик меъморий шаклни клаузура шаклида бажариш.	15
7	Чизмаларни масштабга тушириш.	5
8	Лойиҳани перспективасини қуриш ва чизиш.	10
9	Чизмаларни планшетга жойлаштириш ва чизиш.	5
10	Тарх, тарз ва қирқим чизмаларини планшетга чизиш.	5
Жами:		80 соат
Жами курс бўйича:		230 соат

Мустақил таълимни ташкил этишнинг шакли ва мазмуни

Талаба мустақил ишни тайёрлашда фаннинг хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда Дор, Ион, Коринф ордерларини жадвал асосида қуриб, чизадилар, архитектуравий шрифтларни ёзиб, А-3 форматда бажарадилар, мавжуд кичик шаклларни (ободонлаштириш унсурларини) ўлчаб, А-3 форматда бажарадилар, композиция мавзулари бўйича эскиз ва макетларини ясайдилар, график усулда рангли ва оқ-қорада антуражлар чизади. Бунда куйидаги ўқув-услугий ва бошқа шакллардан фойдаланиш тавсия этилади.

- дарслик ва ўқув қўлланмалар бўйича фан боблари ва мавзуларини ўрганиш;

- услубий курсатмалардан;

- қўшимча адабиёт ва журналлардан;

- кўргазмали материаллардан;

- интернет тармоқларидан.

Усти ёпик ва очик мухитли кичик меъморий шакл (савдо растаси) лойихаси бажарилади. Эскиз қилинади, ғоя устида ишланади, лойиҳа масштабга солинади, чизмалар қаламда чизилади, бўялади, керакли ёзувлари ёзилиб лойиҳа тугатилади.

IV. Баҳолаш мезонлари

2-§. Талабалар билимини баҳолаш мезонлари

15. Талабаларнинг билими куйидаги мезонлар асосида:

талаба мустақил хулоса ва қарор қабул қилади, ижодий фикрлай олади, мустақил мушоҳада юритади, олган билимини амалда қўллай олади, фаннинг (мавзунинг) моҳиятини тушунади, билади, ифодалай олади, айтиб беради ҳамда фан (мавзу) бўйича тасаввурга эга деб топилганда – 5 (аъло) баҳо;

талаба мустақил мушоҳада юритади, олган билимини амалда қўлай олади, фаннинг (мавзунинг) моҳиятни тушунади, билади, ифодалай олади, айтиб беради ҳамда фан (мавзу) бўйича тасаввурга эга деб топилганда – 4 (яхши) баҳо;

талаба олган билимини амалда қўлай олади, фаннинг (мавзунинг) моҳиятни тушунади, билади, ифодалай олади, айтиб беради ҳамда фан (мавзу) бўйича тасаввурга эга деб топилганда – 3 (қониқарли) баҳо;

талаба фан дастурини ўзлаштирмаган, фаннинг (мавзунинг) моҳиятини тушунмайди ҳамда фан (мавзу) бўйича тасаввурга эга эмас деб топилганда – 2 (қониқарсиз) баҳо билан баҳоланади.

16. Назорат турларини ўтказиш бўйича тузилган топшириқларнинг мазмуни талабанинг ўзлаштиришини ҳолис (объектив) ва аниқ баҳолаш имкониятини бериши шарт.

V .Асосий ва қўшимча ўқув адабиётлар ҳамда ахборот манбаалари

Асосий адабиётлар

1. Ўралов А.С., Пулатов Х. ва бошқалар. Архитектуравий лойиҳалаш асослари. Дарслик. Т.: 2010й.
2. Пулатов Х. ва бошқалар. Архитектуравий композиция асослари. Т.: 2000й.
3. Architecture. Form. Space.Order. Fransis D.R. Ching.New York John Wiley&Sons.Ins.2014

Қўшимча адабиётлар

1. Мирзиёев Ш.М. Танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик-ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қондаси бўлиши керак. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2016 йил якунлари ва 2017 йил истиқболларига бағишланган мажлисидаги Ўзбекистон Республикаси Президентининг нутқи // Халқ сўзи газетаси. 2017 йил 16 январь, №11.
2. Асқарова Д., Мирюсупова М. Кичик меъморий шакллар. Т.: 2007й.
3. Пулатов Х. ва бошқалар. Архитектуравий лойиҳалаш асослари. Т.: 2000й.
4. Коржева Н.А. Архитектурная композиция. Т.: 2010.

5. Ўролов А.С. Раҳимов А.Қ, Саидова Б.А. Архитектуравий лойиҳалаш ва композиция асослари. Самарқанд: 2005й.
6. Пулатов Х. ва бошқалар. Архитектуравий композиция асослари. Дарслик Т.: 2005й.

Интернет сайтлари

1. www.centrasia.uz
2. www.arx.novosibdom.ru
3. www.zarnews.uz
4. www.ZiyoNET.uz